

pestactieplan oudergids



1 INLEIDING

Het welbevinden van onze leerlingen is iets dat we op school hoog in het vaandel dragen. Een voorwaarde hiervoor is het bieden van een veilig pedagogische klimaat waarin de kinderen zich harmonieus kunnen ontwikkelen. Een veilig pedagogisch klimaat bieden, betekent onder meer het voeren van een anti-pestbeleid. Pesten proberen wij dan ook op een succesvolle manier aan te pakken aan de hand van een meersporenbeleid. Dit meersporenbeleid rond pesten spitst zich toe op preventie en een efficiënte aanpak van pesten aan de hand van de No Blame-aanpak.

Op preventief vlak streven we naar een positieve schoolcultuur waarbinnen pesten door iedereen als verkeerd wordt beschouwd. Tevens dragen we als school onze verantwoordelijkheid om onze leerlingen empathie en een aantal sociale vaardigheden bij te brengen. Daarnaast proberen we ook een partner van ouders te zijn door steeds een luisterend oor te bieden en hen preventief te informeren over pesten. Jammer genoeg is preventie vaak niet voldoende. Ons pestactieplan bestaat dan ook uit vier luiken: preventie, detectie/melding, aanpak en nazorg.

Ons pestactieplan steunt op een aantal uitgangspunten die dienen als voorwaarden voor het welslagen van dit plan. Elk van deze voorwaarden kadert binnen een specifiek luik van ons pestactieplan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen (leerkrachten, ondersteunend personeel, ouders en leerlingen).
2. De school werkt actief aan het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten die kaderen binnen een groter geheel van sociale vaardigheden.
4. Leerkrachten en ondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens snel en efficiënt actie ondernemen.
5. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (a.d.h.v. de No Blame-aanpak).
6. De aanpak wordt sporadisch opnieuw geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd.



2.1. Pesten een theoretische benadering

Wat is pesten? Wat is plagen?

Pesten is het regelmatig en langdurig lastigvallen van iemand met de bedoeling de ander fysiek of emotioneel pijn te doen. Er is steeds sprake van een machtsverschil tussen de pester en het slachtoffer. Meestal gebeurt het in groepsverband en regelmatig gespreid in de tijd.

Plagen is daarentegen van korte duur en speelt zich af tussen gelijken. Omdat er geen machtsverschil is, kan de ander makkelijk terugplagen. Dit wil echter niet zeggen dat plagen niet kwetsend kan zijn. De term 'plagen' wordt ook wel eens gebruikt om pesten goed te praten of te minimaliseren. Omgekeerd wordt de term pesten soms te snel gebruikt als het in feite over plagen, ruzie of ander storend 'stout' gedrag gaat. Bij ruzie is er niet noodzakelijk een ongelijke machtsverhouding, zodat de kinderen het meestal zelf kunnen oplossen. Hoeveel broers en zussen of goede vriendjes maken niet regelmatig ruzie? Het is echter onze taak als volwassenen om onze kinderen hierin te sturen.

Manieren van pesten

Er zijn verschillende manieren waarop kinderen kunnen pesten of gepest kunnen worden. Hieronder een kort overzicht van de verschillende mogelijkheden:

Verbaal

- ✓ Vernederen, belachelijk maken
- ✓ Schelden
- ✓ Dreigen
- ✓ Met bijnamen aanspreken
- ✓ Negatieve briefjes, miltjes, berichtjes
- ✓ ...

Lichamelijk

- ✓ Trekken aan kledij
- ✓ Duwen
- ✓ Schoppen en slaan
- ✓ Krabben
- ✓ Aan haren trekken
- ✓ Wapens gebruiken
- ✓ ...

Uitsluiting

- ✓ Negeren
- ✓ Systematisch uitsluiten
- ✓ ...

Stelen/vernielen

- ✓ Kledij, boekentas, schoolspullen... afnemen
- ✓ Systematisch bekladden van boeken
- ✓ Fiets beschadigen
- ✓ ...

Afpersing

- ✓ Dwingen op spullen of geld af te geven
- ✓ Dwingen om iets voor de pester te doen
- ✓ ...

De pester

Pesters vind je overal. Meestal is de pester fysiek of verbaal sterker dan het slachtoffer. Hij of zij gaat moeilijk om met verliessituaties en is op zoek naar macht en waardering van de groep. Een pester doet zich zelfzeker voor, maar is dat daarom niet. Algemeen valt op dat pesters weinig respect hebben voor grenzen en zich moeilijk kunnen inleven in de gevoelens van anderen. Ze hebben dan ook weinig gewetensproblemen bij hun pestgedrag. In sommige gevallen vinden ze dat het slachtoffer erom vraagt. Het gebeurt ook dat pesters zich niet bewust zijn van de gevolgen voor de slachtoffers, ze zien hun gedrag zelf niet als pesten. Veel pesters schrikken als ze horen welke gevolgen hun gedrag heeft teweeggebracht.

Er bestaat geen eenduidige oorzaak waarom kinderen pestgedrag vertonen. Uit verschillende onderzoeken worden wel een aantal verbanden duidelijk: kinderen die weinig aandacht krijgen van hun opvoeders, die zelf fysiek worden gestraft en die voor hun eigen agressie niet worden gecorrigeerd, lopen een grote kans om te gaan pesten. Ook zelf gepest worden lijkt vaak een oorzaak voor pestgedrag. En niet onbelangrijk is het voorbeeldgedrag van volwassenen.

Het slachtoffer

Het slachtoffer wijkt meestal af van één of andere groepsnorm. Maar dit is enkel een excuus voor de pester, want niet iedereen die afwijkt van een norm wordt gepest. Omgekeerd gebeurt het ook dat een kind dat schijnbaar goed in de groep ligt plots wordt uitgekozen als doelwit.

In een groep zal je zien dat de tolerantiegrens van de kinderen verschillend is. Daar waar de ene plagerijen of pesterijen zal weglachen en relativiseren, zal de andere gekwetst achterblijven en op die manier een weerloze indruk maken die misschien nog meer 'uitnodigt' tot pesterijen. Kinderen die herhaaldelijk worden gepest zijn gemiddeld fysiek zwakker, hebben weinig vrienden en voelen zich daardoor erg eenzaam.

Slachtoffers van pesterijen missen vaak een aantal sociale vaardigheden, zijn onzeker en komen niet voldoende voor zichzelf op. Daarbij zien we soms ook linken met een opvoedingssituatie waarbij het kind overbeschermd wordt.

Toch kunnen we nooit stellen dat kinderen bewust pestgedrag uitlokken. Geen enkel kind wil gekwetst worden. Bovendien houdt deze stelling in dat het pestgedrag wordt geminimaliseerd of goedgepraat.

Noot: in de literatuur worden heel wat kenmerken van pesters en slachtoffers beschreven. Niettemin moeten we opletten met deze stereotypen omdat ze ons

beletten om de minder duidelijke gevallen van pesten te zien. Pesterijen kunnen iedereen overkomen.

De toeschouwers

Pesten is heel dikwijls een groepsgebeuren. Wanneer een kind wordt gepest zijn er meestal 'neutrale' toeschouwers. Zij zeggen of doen vaak niets uit angst om zelf het doelwit van pesterijen te worden en zo ook uit de groep te vallen. Door niet te reageren maken ze onbewust duidelijk dat ze het gedrag toestaan. In deze houding schuilt echter het gevaar dat deze kinderen onverschillig en hard worden voor het leed van anderen, waardoor hun empathie afneemt.

Naast de neutrale toeschouwers zijn er soms kinderen die de pesters helpen bij hun pestgedrag. Gelukkig zijn er ook kinderen die partij durven kiezen voor het slachtoffer. Ook al komt hun hulp of hun besef soms te laat.

Vanaf welke leeftijd wordt er gepest?

Peuters en kleuters vertonen zowel fysieke als verbale agressie. Hun fysieke kracht neemt toe en ze willen dan ook graag aan anderen laten zien hoe sterk ze wel zijn. Dit geeft hun gevoel van macht. Het gebruik van scheldwoorden heeft meestal te maken met de toenemende woordkennis. Het is spannend om bepaalde 'lelijke' woorden te gebruiken. In beide gevallen gaat het over een directe impuls- en emotie-uiting. Kinderen tonen hier en nu wat ze willen of wat ze voelen. Dit maakt dat kleuters soms al stevig ruzie maken en vaak erg hard zijn voor elkaar. Toch spreken we bij deze groep nog niet van pesten. Er zijn wel kleuters die je als het ware zou kunnen aanwijzen als kleine pestkopjes. Toch is hun 'negatief' gedrag een manier om zich te manifesteren. Hun eigen 'ik'-je staat daarbij centraal. Er is nog geen sprake van de intentie om anderen kwaad te doen, hun empathisch vermogen is nog niet voldoende ontwikkeld en ze zijn nog niet in staat om over hun eigen gedrag na te denken. Daarom is een preventieve werking waarbij er gewerkt wordt aan de sociale vaardigheden van de kleuters uitermate belangrijk.

Vanaf een jaar of zes gaan kinderen stilaan leren dat hun gedrag gevolgen heeft voor de anderen. Ze ontdekken dat hun 'ik'-je deel uitmaakt van een grotere sociale context. Op dat moment start de ontwikkeling van de empathie, het verantwoordelijkheidsbesef en de zelfreflectie. Anderzijds ontstaan op dat moment ook vormen van sociale agressie, zoals pesten en het uitsluiten van kinderen. Sommige theorieën noemen hier de leeftijd van 6 jaar, anderen spreken over de leeftijd van 8 jaar. Uit onderzoek blijkt dat pesten het meest frequent voorkomt bij kinderen tussen 10 en 14 jaar.

2.2. Vooroordelen over pesten

Pesten gaat vaak gepaard met een aantal vooroordelen. Door ons hier duidelijk van bewust te zijn, zijn we als school waakzaam om niet in deze vooroordelen te vervallen.

Pesten gaat vanzelf over

Talrijke getuigenissen van kinderen bewijzen dat dit niet zo is. Daarom kan je het risico dat het hanteren van deze stelling inhoudt, niet lopen. Elke peestsituatie verdient voldoende aandacht van alle betrokkenen op school.

Van pesterijen word je hard

Dit klopt helemaal niet. Gepeste kinderen ontwikkelen vaak een negatief zelfbeeld, ze denken dat het hun eigen schuld is. Naast schuldgevoelens ontstaan bovendien vaak ook nog gevoelens van schaamte. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de identiteitsontwikkeling.

Wie wordt gepest, lukt het zelf uit

Ook deze uitspraak leidt tot onzekerheid en schuldgevoelens bij het slachtoffer. Het is soms zo dat kinderen die worden gepest 'anders' zijn of zich niet altijd op een fijne manier gedragen, maar we mogen niet stellen dat ze het pesten bewust uitlokken. Geen enkel kind wil namelijk gepest worden!

Bij ons wordt niet gepest

Denk niet te snel dat er niet wordt gepest, want het gebeurt heel vaak in het geheim. Het is dan ook erg belangrijk de ogen open te houden voor de relaties binnen de groep en het thema pesten via preventieve activiteiten bespreekbaar te houden.



2 PREVENTIE

Het luik preventie beschouwen wij zonder meer als het belangrijkste luik van ons pestactieplan. Het bepaalt de sfeer binnen het schoolgebeuren en heeft als doel het welbevinden van de kinderen te vergroten. Het preventief werken is dan ook uitermate belangrijk voor het welslagen van ons volledige pestactieplan en gebeurt op verschillende manieren.

2.1. Sociale vaardigheden

Wanneer kinderen in groep spelen, leren en leven, oefenen ze op een heel natuurlijke manier een aantal sociale vaardigheden. Toch proberen wij een stapje verder te gaan en al van in de kleuterklas begeleide oefenmogelijkheden aan te reiken om hun sociale vaardigheden beter te ontwikkelen. Binnen de veilige klascontext ondervinden de kinderen hoe en wanneer je bepaalde vaardigheden het best toepast.

In de kleuterklas wordt er actief gewerkt aan empathie en de verschillende gevoelens die kinderen kunnen hebben. Bij de jongste kleuters (peuter, eerste- en tweede kleuter) gaat dit voornamelijk om de hoofdgevoelens: blij, verdrietig, boos en bang. Bij de oudere kleuters (tweede- en derde kleuterklas) wordt er al een stapje verder gegaan en komen er ook nog heel wat andere gevoelens bij zoals: eenzaam, ongelukkig, bang, verlegen, beschaamd, verdrietig, trots, ontroerd, verliefd, in paniek... Het is dan ook in de kleuterklas dat er al een sterke aanzet wordt gegeven in het herkennen van gevoelens, op een gepaste manier uiten van de eigen gevoelens en reageren op iemand anders gevoelens. Concreet wordt er hiervoor gebruik gemaakt van 'Hopla, voel je goed...' (peuter en eerste kleuter), 'De doos vol gevoelens' (eerste kleuter en tweede kleuter) en 'Het huis vol gevoelens' (derde kleuter).



Ook in het lager wordt er één keer per week actief aan sociale vaardigheden gewerkt. Dit gebeurt aan de hand van het totaalpakket 'Onze klas, ons team'. Concreet is er binnen deze methode elke maand aandacht voor een nieuw thema waarbij de leerlingen gaandeweg inzichten, vaardigheden en een attitude ten aanzien van anderen en de groep verwerven. Hierdoor leren leerlingen meer vertrouwen te hebben in zichzelf en hun klasgenoten. Ze gaan elkaar waarderen, respecteren en kunnen zo individueel en als groep op een effectieve manier reageren op conflicten en pesten.

Per leerjaar bestaat het pakket uit negen thema's die jaarlijks terugkeren en doelgericht uitgewerkt zijn op maat van die specifieke doelgroep. Op basis van deze thema's wordt het hele schooljaar door gewerkt aan:

- | | |
|---------------------------------------|--|
| ✓ samenwerken | ✓ leren omgaan met verschillen |
| ✓ respect voor elkaar | ✓ effectief communiceren |
| ✓ afspraken maken | ✓ bespreekbaar maken van pesten |
| ✓ gevoelens herkennen en ermee omgaan | ✓ herkennen en signaleren van pesten |
| ✓ groepsdynamiek | ✓ oplossen van conflicten en peestsituaties (als groep en individueel) |

De in het kleuter aangeleerde gevoelens en empathische vaardigheden worden in de lagere school verder uitgediept. We kunnen dus stellen dat in het kleuteronderwijs de basis wordt gelegd waarop het lager onderwijs verder bouwt. Tijdens de activiteiten wordt er gebruik gemaakt van kringgesprekken, verhalen, rollenspelen en coöperatieve leerstrategieën die het teamwerk versterken.



Zowel de methode uit de kleuterschool als de methode uit de lagere school werkt actief aan alle eindtermen en ontwikkelingsdoelen van sociale vaardigheden. We komen hiermee tegemoet aan de drie specifieke onderdelen die kaderen binnen het sociaal functioneren, namelijk het omgaan met elkaar, praten met elkaar op een verbale of non-verbale manier en samenwerken met elkaar zonder vooroordelen. Uiteraard moeten we steeds in ons achterhoofd houden dat het niet zo is dat kinderen met goede sociale vaardigheden nooit gepest worden of zullen pesten. Het is wel zo dat zij waarschijnlijker

sterker in hun schoenen staan om tegen het pestgedrag te reageren of met pesten om te gaan. Zij zullen ook geneigd zijn om sneller hulp te zoeken.

2.2. Positief omgaan met ruzie

Wanneer kinderen samen zijn, maken ze geregeld ruzie en daar is op zich niets mis mee. Door ruzie te maken, oefenen de kinderen een aantal vaardigheden, zoals opkomen voor je eigen mening en je niet laten doen. Ze ondervinden ook dat iedereen anders is en dat je rekening moet leren houden met elkaar. Meestal slagen kinderen erin hun ruzies zelf op te lossen en zijn de ruziemakers achteraf weer vrienden.

Toch proberen wij onze kinderen ook bij te staan in het 'ruzie maken'. In de lessen sociale vaardigheden leren de kinderen hoe ze elkaar op een aanvaardbare manier kunnen vertellen wat ze niet leuk vinden en hoe ze op zoek gaan naar de beste

oplossing voor een probleem. Kinderen leren ook dat ze conflicten kunnen oplossen met woorden en niet door geweld te gebruiken.

Wij leren kinderen positief omgaan met ruzie door hier voldoende tijd en ruimte voor vrij te maken zonder steeds de hele klas hierin te betrekken. Kinderen die in de speeltijd ruzie hebben gemaakt en die dit niet konden oplossen, krijgen 10 minuten de tijd om dit in de gang bij de vredesklok of op de vredesbank zelf op te lossen. Komen ze er toch niet uit? Dan gaat ofwel de klasleerkracht ofwel de zorgcoördinator met de kinderen in gesprek. Indien dit niet meteen kan, wordt er op een later moment (vb. eerstvolgende speeltijd) op teruggekeerd. Op die manier leren de kinderen dat ze zelf verantwoordelijkheid dragen voor de goede sfeer en voor de goede afloop van ruzies en conflicten zonder dit conflict naar de hele klas door te trekken. Kinderen ontwikkelen op die manier meer empathie voor het wel en het wee van elkaar. In de kleuterklas wordt deze techniek minder toegepast omdat jonge kinderen nog vaak extra sturing nodig hebben om een conflict op te lossen.



2.3. Speelplaatskoffers

Zoals reeds werd aangehaald in het theoretische luik, ontstaat plaag- of pestgedrag soms omdat kinderen zich gaan vervelen. Om dit te voorkomen en om de bewegingsdrang bij onze leerlingen te stimuleren, riepen wij een aantal jaar terug de speelplaatskoffers in het leven. Er zijn verschillende koffers met verschillende materialen voor de verschillende leeftijden op onze school.

Deze koffers worden systematisch ingezet tijdens de speeltijden doorheen het jaar. Tijdens de winterperiode wordt er telkens een korte winterstop gehouden. Ook bij slecht weer blijven de speelplaatskoffers op stal.

2.4. Maandpuntjes

Elke maand zetten wij op onze school een aandachtspunt in de kijker. Dit zijn onze zogenaamde maandpunten. Onze maandpunten hebben veelal betrekking op de empathie en sociale vaardigheden van onze leerlingen. Per maandpunt zijn er telkens twee visuele voorstellingen: één voor op de Nieuwplaats en één voor op de Brugseweg. Deze visuele voorstellingen bestaan uit een slogan die versterkt wordt met een foto van onze leerlingen. De slogans zijn telkens op maat van de leeftijd van de kinderen. Bij de oudere kinderen wordt een moeilijkere slogan gebruikt dan bij de jongere kinderen.

De maandpunten worden elke maand tijdens een gezamenlijk moment aangebracht. Tijdens dit moment wordt het aandachtspunt voorgesteld, wordt er nagedacht over hoe de kinderen aan dit aandachtspunt kunnen meewerken en wordt er ook al eens kort geoefend op de vaardigheden die achter het aandachtspunt zitten. Deze maandpunten zijn niet alleen op de speelplaats terug te vinden, maar ook in de klas. Onze klasleerkrachten kaarten dit maandthema geregeld aan in de klas. Het zijn veelal eenvoudige thema's die dagelijks in de klas, op de speelplaats, thuis... kort gezegd, overal aan bod komen.

We kunnen het doel van deze maandpunten als volgt omschrijven: 'Wanneer iedereen op onze school individueel, klassikaal of klas-overschrijdend aan de slag gaat met deze maandpunten dan streven we samen naar een meer vreedzame school.'



2.5. Ouderinformatie

Een belangrijk luik binnen onze preventieve aanpak van pesten is het grondig informeren van de ouders omtrent pesten. Het is belangrijk om ouders informatie aan te bieden die hen het verschil leren kennen tussen pesten en plagen, die hen signalen van pestgedrag leert oppikken, die hen leert hoe wij als school pestgedrag aanpakken en hoe wij hen als partner zien binnen een pestsituatie. Dit proberen wij te doen aan de hand van een brochure voor ouders die steeds terug te vinden is op onze website.

2.6. Vlaamse Week tegen Pesten

Als school nemen wij deel aan de Vlaamse Week tegen Pesten. Tijdens deze week brengen wij pesten extra onder de aandacht. We gaan binnen deze week actief aan de slag met pesten en denken samen na over hoe we pesten kunnen aanpakken. We starten deze week met een gezamenlijk startmoment en sluiten deze week af met een gezamenlijk moment waarin we 'kleur kiezen tegen pesten'. De Vlaamse Week tegen Pesten zien wij niet als een éénmalige losstaande activiteit, maar eerder als een opfrissingsweek die kadert binnen ons volledige pestactieplan.



3 DETECTIE EN MELDING

3.1. Detectie

Het lastige aan pesten is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het ook moeilijk is om er greep op te krijgen. Onze leerkrachten hebben dan ook een belangrijke taak, samen met de ouders en de leerlingen zelf, bij het detecteren van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen (leerkrachten en ouders) en moeten hierom durven vragen. Leerkrachten en ouders dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Binnen dit pestactieplan namen wij een aantal signalen van gepeste kinderen op:

- ✓ Het kind heeft weinig of geen contact met klasgenootjes of vriendjes.
- ✓ Het kind heeft geen enkele goede vriend(in) die het spontaan en regelmatig opzoekt.
- ✓ Het kind wordt zelden of nooit uitgenodigd op een feestje of heeft er geen behoefte aan zelf een feestje te organiseren of naar een feestje te gaan.
- ✓ Het kind is bang of buitengewoon gestresseerd (vooral na een weekend of vakantie).
- ✓ Het kind heeft vaak fysieke klachten (vb. buikpijn).
- ✓ Het kind slaapt onrustig.
- ✓ Het kind gedraagt zich anders dan voorheen.
- ✓ Het kind verliest belangstelling in schoolwerk of de punten gaan fel achteruit.
- ✓ Het kind komt thuis met beschadigde kledij of beschadigde voorwerpen.
- ✓ ...

Losstaande signalen zijn echter geen reden tot paniek. Het is slechts wanneer meerdere van deze signalen duidelijk zichtbaar zijn bij de kinderen dat vermoedens van pestgedrag kunnen ontstaan. Dan nog zijn deze niet altijd een bevestiging van pesten. Er kunnen ook heel wat andere zaken aan de basis liggen van deze signalen.

Voor de klasleerkrachten betekent detectie dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de kinderen te vertellen hebben.

Ook leerlingen spelen een belangrijke rol bij het detecteren van pesten. Wij vinden het een belangrijke opdracht om het taboe rond het zogenaamde klikken te doorbreken. Het is belangrijk dat de kinderen van in de kleuterklas leren dat bepaald gedrag niet wordt getolereerd op school en dus mag en moet worden gemeld. Dit melden moet steeds gebeuren vanuit een bepaald rechtvaardigheidsgevoel of om hulp te bieden aan de andere leerling. Het mag echter nooit de bedoeling zijn dat kinderen gaan klikken om een ander te kwetsen of om aandacht van de leerkracht te krijgen. Aan de hand van

de preventieve sociale vaardigheden leren de kinderen alert zijn voor pesten en leren ze ook hoe ze dit kunnen melden aan de leerkracht, directie of zorgcoördinator.

3.2. Melding

Wanneer ouders, leerkrachten of leerlingen pestgedrag opmerken, is het belangrijk dat ze dit ook effectief gaan melden. Het is pas na een melding dat de school actief aan de slag kan gaan met alle betrokken partijen.

Het melden van pestgedrag kan op verschillende manieren. Afhankelijk van wie de peetsituatie detecteert zijn er verschillende mogelijkheden:

Ouders

- ✓ Kunnen bij voorkeur via de klasmail, telefonisch of persoonlijk contact opnemen met de klasleerkracht.
- ✓ Kunnen via mail, telefonisch- of persoonlijk contact opnemen met de zorgcoördinatoren.
- ✓ Kunnen via mail, telefonisch of persoonlijk contact opnemen met de directie.

Leerlingen

- ✓ Kunnen via de klasleerkracht op verschillende manieren (via een boodschap, een briefje, een tekening...) pestgedrag melden.
- ✓ Kunnen via de zorgcoördinatoren op verschillende manieren (via een boodschap, een briefje, een tekening...) pestgedrag melden.
- ✓ Kunnen via de directie pestgedrag melden.

Leerkrachten

- ✓ Melden via de zorgcoördinatoren pestgedrag. In samenspraak worden verdere stappen ondernomen. Hierbij wordt er steeds rekening gehouden met de ernst van de problematiek.
- ✓ Afhankelijk van de ernst van de problematiek (plagen vs. pesten) brengt de zorgcoördinator of de leerkracht de betrokken ouders op de hoogte.

Elke melding van pestgedrag wordt op onze school ernstig genomen. Ook wanneer ouders slechts vermoeden dat hun kind gepest wordt, is het beter om dit te melden. Wij streven op onze school naar een aanpak waarbij we kort op de bal spelen. Op die manier kunnen we efficiënt en gepast reageren op het pest- of plaaggedrag zonder dat het escaleert. Hierdoor voorkomen we eventuele onherstelbare sociale of emotionele schade bij de betrokken leerling(en). Binnen een pestproces betrekken wij ook vrij snel de ouders.

4 AANPAK

4.1. No Blame-aanpak

Pestproblemen worden op onze school telkens op dezelfde manier aangepakt, namelijk aan de hand van de No Blame-aanpak. Bij deze aanpak gaan we ervan uit dat niemand schuldig is. Er wordt dan ook zelden gestraft. In een eerste fase brengen we een 'light-versie' van de No Blame-aanpak. Deze gaan we benoemen als een probleemoplossend gesprek waarbinnen afspraken gemaakt worden. Wanneer we merken dat de afspraken uit het probleemoplossend gesprek niet worden nageleefd, starten we met de volledige No Blame-aanpak. Bij beide werkingen zijn de uitgangspunten hetzelfde. Het is enkel in het scenario dat er accentverschillen liggen. De uitgangspunten van de No Blame-aanpak zijn de volgende:

- ✓ Pesten gebeurt nu eenmaal.
- ✓ Pesten is een groepsprobleem.
- ✓ Met de No Blame-aanpak willen we de empathie vergroten.
- ✓ De gevoelens staan centraal (en niet de feiten).
- ✓ De klemtoon ligt op het probleemoplossende karakter (en niet op straffen).

Het probleemoplossend gesprek rond pesten en de No Blame-aanpak gaan steeds als volgt in zijn werk en worden gevoerd door de zorgcoördinator:

STAP 1: Gesprek met het slachtoffer

Het doel van deze stap is duidelijkheid krijgen over de situatie. Er wordt benadrukt dat niemand zal gestraft worden en er wordt afgesproken wat wel en wat niet tegen de pesters mag verteld worden. Er is uitdrukkelijke toestemming van het slachtoffer nodig om over te gaan naar de volgende stappen.

STAP 2: Het groepje wordt samengeroepen

De pesters worden op een gesprek uitgenodigd. Afhankelijk of het een probleemoplossend gesprek is of de volledige No Blame-aanpak worden ook kinderen waarbij het slachtoffer zich goed voelt uitgenodigd op het gesprek. Dit gesprek gaat zo snel mogelijk na de uitnodiging door.

STAP 3: Het probleem wordt uitgelegd

Door het probleem uit te leggen wordt de empathie bij de pesters aangewakkerd. Hierbij ligt de nadruk op de gevoelens van het slachtoffer en de pesters en niet op de feiten.

STAP 4: De verantwoordelijkheid wordt gedeeld

Tijdens deze stap wordt de verantwoordelijkheidszin van de kinderen aangewakkerd. Het zijn enkel zij die het probleem kunnen oplossen.

STAP 5: De groep geeft zelf voorstellen

Elk kind in het groepje wordt individueel bevraagd. Er wordt gevraagd om concrete voorstellen te doen over hoe zij kunnen bijdragen om het probleem op te lossen. Ze spreken hierbij met 'ik-taal'. Antwoorden kunnen in vraag gesteld worden, maar worden nooit veroordeeld. Er worden afspraken gemaakt en er wordt een evaluatiemoment afgesproken.

STAP 6: De verantwoordelijkheid blijft bij de groep

In deze fase krijgen de kinderen de tijd en de ruimte om hun gegeven voorstellen uit te voeren. Er wordt binnen deze week niemand aangesproken. Er wordt hierbij duidelijk vertrouwen gelegd in de groep.

STAP 7: Een individueel gesprek

In deze laatste stap wordt de aanpak geëvalueerd. Er wordt opnieuw gepolst naar de gevoelens en hoe hun aanpak heeft bijgedragen tot het probleem. Hierbij wordt het eerst gepraat met de groep en pas daarna met het slachtoffer.

Indien aangewezen, wordt de No Blame-aanpak opnieuw herhaald. Soms biedt deze aanpak onvoldoende hulp en is er nood aan meer specifieke ondersteuning of begeleiding van het slachtoffer of de pester. Hiervoor verwijzen wij graag naar het onderdeel nazorg uit ons pestactieplan.



4.2. Ouderbetrokkenheid

Binnen zowel het probleemoplossend gesprek als de No Blame-aanpak is de betrokkenheid van de ouders uitermate belangrijk. Dit betekent dat we bij detectie de betrokken ouders onmiddellijk op de hoogte brengen. Hierbij wordt er steeds afgewogen of het over plaag- of pestgedrag gaat. Indien het om plaaggedrag gaat is een kort gesprek meestal voldoende en worden de ouders niet meteen op de hoogte gebracht. Dit gebeurt later tijdens een oudercontact of een ander informeel moment. Indien het om pestgedrag gaat worden de ouders wel telefonisch of per brief op de hoogte gebracht. Indien het om een brief gaat kunnen de ouders steeds contact opnemen met de zorgcoördinator om extra informatie te bekomen over het gesprek.

Pesterijen kan je nooit goedpraten, toch vragen wij ouders om pesterijen te proberen te begrijpen. Hoe ongewenst het ook is, we moeten onder ogen zien dat pesten altijd deel zal uitmaken van het schoolleven. We vragen dan ook om constructief met de school samen te werken en samen tot een oplossing te komen. Zelf drastisch ingrijpen heeft vaak een omgekeerd effect en kan schade berokkenen. Daarom vragen wij om de No Blame-aanpak voldoende tijd te geven en niet meteen grote mirakels te verwachten.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben het er soms moeilijk mee dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Het kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, maar dit is maar een deel van de oplossing. Immers, voor het kind wordt een veilige zone gecreëerd, maar daarom is het kind nog niet geaccepteerd. Het kind wil zich ook prettig en zelfzeker voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

4.3. Centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB)

Het CLB neemt een belangrijke rol in bij het in kaart brengen en het verhelderen van problematische situaties op school. Soms moeten we ons afvragen of de situatie waarover wij ons zorgen maken een peestsituatie is of als er iets meer aan de hand is? Het CLB kan in dergelijke situaties verheldering brengen. Daarnaast werkt de expertise die het CLB heeft in het werken met individuele leerlingen of kleine groepen verrijkend. Daarnaast kan het CLB de brug vormen tussen een eventuele externe therapeut en de school.

Wij doen als school nooit beroep op het CLB wanneer we nog voldoende grip hebben op de problematiek. Het is pas wanneer de pestproblematiek de schoolcompetentie overstijgt dat het CLB wordt ingeschakeld. Uiteraard wordt het CLB er enkel bijgehaald als ook de ouders dit wensen.



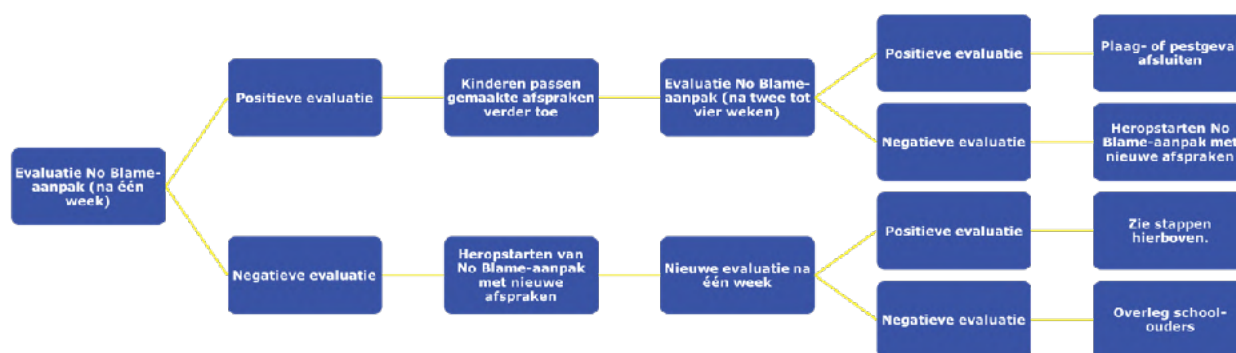
5 NAZORG

5.1. Opvolging

Elke No Blame-aanpak wordt afgesloten met een evaluerend gesprek met zowel de pester als het slachtoffer. Hierbij komt de pester eerst en daarna het slachtoffer. Tijdens dit gesprek wordt er gepeild naar de beleving van de voorbije week. Er wordt nagegaan of de gemaakte afspraken werden nageleefd en hoe iedereen zich hierbij voelde. Op basis van dit gesprek wordt de aanpak voor een eerste maal geëvalueerd. Hiervoor verwijzen we graag naar '6.2. Evaluatie'.

Een twee tot vier weken later volgt een tweede evaluerend gesprek. Dit gesprek kan zowel formeel als informeel zijn afhankelijk van de ernst van de plaag- of pestproblematiek. Bij een plaaggeval zijn we eerder geneigd om een informeel gesprek te houden. Dit kan bijvoorbeeld een kort gesprekje zijn op de speelplaats of in de gang. Bij een pestgeval kiezen we eerder voor een georganiseerd formeel gesprek in het zorglokaal. Het doel van dit gesprek is nagaan of de gemaakte afspraken nog steeds worden nageleefd. Kortom of het plaag- of pestgedrag niet opnieuw start. Op basis van dit laatste gesprek wordt de volledige aanpak definitief geëvalueerd.

5.2. Evaluatie



Indien het eerste gesprek (na één week) positief wordt geëvalueerd dan krijgen de leerlingen verder te tijd om de gemaakte afspraken na te leven. Na enkele weken wordt er in een tweede evaluerend gesprek nagegaan of die gemaakte afspraken nog steeds nageleefd worden.

Indien het eerste gesprek negatief wordt geëvalueerd dan wordt de No Blame-aanpak herhaald en worden er nieuwe afspraken gemaakt. Deze afspraken kunnen minder groot zijn waardoor ze voor de pester of het slachtoffer makkelijker na te leven zijn. Indien we merken dat de afspraken hierna nog steeds niet nageleefd worden dan wordt een overleg georganiseerd tussen de school en de ouders. In dit gesprek zoeken we samen naar een oplossing voor het gedrag van de leerling die de afspraken niet naleeft.

Indien het laatste gesprek positief wordt geëvalueerd en dus de gemaakte afspraken nog steeds worden nageleefd, sluiten we de plaag- of pestsituatie af. Dit betekent echter niet dat we de leerling vanaf dan volledig aan zijn lot overlaten. Er is nog steeds een zekere waakzaamheid ten opzichte van het kind door zowel de klasleerkracht als de zorgcoördinator. Op die manier worden eventuele nieuwe problemen snel gedetecteerd en kan er snel ingegrepen worden.

Indien het laatste gesprek negatief wordt geëvalueerd dan wordt de No Blame-aanpak herhaald. Hiervoor wordt dezelfde wijze van werken gehanteerd als bij het niet naleven van de afspraken uit het eerste gesprek.

5.3. Verdere zorg

In principe is de No Blame-aanpak een kortetermijnaanpak. Zoals eerder reeds aangegeven, ervaren wij soms de nood om meer specifieke ondersteuning of begeleiding voor het slachtoffer of de pester te voorzien.

Het slachtoffer kampt soms met depressieve gevoelens, een negatief zelfbeeld, faalangst of andere problemen als gevolg van pesten. Afhankelijk van de onderwijsnood van het slachtoffer bieden wij verschillende sociaal-emotionele remediëringen aan. Hiervoor maken we gebruik van ondermeer Kikkerbeecol, Opgekikkerd, De Coole Kikker zoekt een Vriendelijke vriend...

Het gedrag van de pesters vindt in sommige gevallen dan weer zijn oorzaak in gedragsproblemen, depressieve gevoelens, faalangst, een negatief zelfbeeld, een gebrek aan sociale vaardigheden enzovoort. Deze problemen worden vaak versterkt wanneer deze kinderen enkel negatief worden benaderd en niet de nodige ondersteuning krijgen. Om constructief aan het gedrag van de pester te werken, maken wij gebruik van gedragskaarten, de Wijzer in Onderwijsbehoeften en een sociale vaardigheidstraining.

Deze maatregelen worden steeds genomen in overleg met de klasleerkracht, zorgcoördinator, het kind en de ouders van het kind. Indien deze zorg op school onvoldoende vooruitgang boekt, kunnen wij in samenspraak met de ouders het CLB inschakelen die op hun beurt een ondersteunende rol gaan innemen bij het begeleiden van het kind.



6 BESLUIT

Met dit pestactieplan hopen we een constructieve bijdrage te leveren tot het vormen van sociaal vaardige personen die kunnen functioneren binnen onze hedendaagse en steeds veranderende samenleving. We hopen dat onze kinderen op een gepaste wijze kunnen communiceren met elkaar. Dat ze op een gepaste manier hun eigen mening kunnen uiten en verdedigen en dat ze respect hebben voor de mening van anderen. Daarnaast hopen we dat onze kinderen kunnen samenwerken met elkaar zonder rekening te houden met kleur, seksualiteit, voorkomen... van de ander. Kortom hopen we dat onze kinderen op een respectvolle manier kunnen samenleven met elkaar.

Een voorwaarde om een sociaal vaardig persoon te worden is in contact komen met allerlei gevoelens en relatiewijzen. Dit betekent dat kinderen in contact moeten komen met alle gevoelens. Ze moeten zowel plezier kunnen beleven als ruziemaken. Op die manier ontwikkelen ze vaardigheden om met conflictsituaties om te gaan. Het is belangrijk om onze kinderen hierin te sturen maar zeker niet te leiden. Kinderen moeten de ruimte krijgen om hiermee te experimenteren. Op die manier zullen ze in hun latere leven gepast kunnen reageren op een conflict. Wanneer ze de weg kwijt geraken in een conflict is het aan ons om hen voor te tonen hoe ze hier wel mee moeten omgaan. Het is dus belangrijk dat we met zijn allen een zeker rolmodel zijn. Het leren omgaan met conflicten is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de school en de ouders.

In een ideale wereld worden geen kinderen meer gepest. Uiteraard leven wij niet in een ideale wereld en zal pesten nog steeds de kop opsteken. Het is hoe we hier als school en als ouders mee omgaan die cruciaal is. Door het vast scenario in dit pestactieplan te hanteren, geven we een sterke aanzet om zo goed mogelijk om te gaan met plagen en pesten op school. "Zo goed mogelijk"? De ervaring leert dat ondanks alle inspanningen peestsituaties toch niet altijd of maar gedeeltelijk opgelost raken en lang blijven nazinderen, wat bij de betrokkenen een moeilijk weg te krijgen ontevredenheid veroorzaakt. Mensen zijn echter geen machines waarvan het resultaat voorspelbaar is. Binnen menselijke relaties leidt aanpak 1 + aanpak 2 niet automatisch tot resultaat 3. Blijven vertrouwen in mekaar en beseffen dat we ook maar mensen zijn met onze gaven en fouten is een goede basishouding. Met zijn allen "Je best blijven doen" hoe makkelijk of moeilijk dit ook is, daar gaat het om. Wanneer we dit doen, kunnen we elk ons steentje bijdragen tot deze ideale wereld.

1.

PREVENTIE

- ✓ Actief werken aan empathie en sociale vaardigheden in de klas
- ✓ Positief omgaan met ruzie
- ✓ Verveling tijdens de speeltijd tegengaan met speelplaatskoffers
- ✓ Vredesmaandpunten
- ✓ Ouderinformatie a.d.h.v. brochure
- ✓ Vlaamse Week tegen Pesten



2.

DETECTIE EN MELDING

- ✓ Verhoogde waakzaamheid door ouders en leerkrachten (checklist pestsignalen)
- ✓ Klikken om hulp te bieden aan anderen
- ✓ Melden kan bij verschillende personen en op verschillende manieren
- ✓ Elke melding van pesten wordt ernstig genomen



3.

AANPAK

- ✓ Efficiënte aanpak van pesten a.d.h.v. No Blame-aanpak



- ✓ Hoge ouderbetrokkenheid
- ✓ CLB neemt ondersteunde rol in bij overstijgen van schoolcompetentie



4.

NAZORG

- ✓ Opvolging op korte (na één week) en lange termijn (na twee tot vier weken)
- ✓ Evaluatie op korte (na één week) en lange termijn (na twee tot vier weken)
- ✓ Vlot afsluiten, herhalen of bijsturen van aanpak
- ✓ Verdere zorg aan slachtoffer of pester



PESTACTIEPLAN

Vrije Basisschool De Ooievaar

7 BRONNEN

- ✓ De Meyer, A., Heurckmans, N., & Vanbilloen, E. (1994). *Pesten: een preventiepakket voor het onderwijs*. Leuven: Acco.
- ✓ De Vilder, A. (2007). *Het Pestprotocol*. Volendam: Don Bosco College.
- ✓ Deboutte, G. (2015). *Onze klas, ons team*. Gent: Abimo uitgeverij.
- ✓ Deboutte, G. (1995). *Pesten - gedaan ermee!* Jeugd en Vrede. Mechelen: Bakermat.
- ✓ Deboutte, G., & Schelstraete, I. (2000). *Pesten - Wat is het, wat doe je eraan?* Jeugd en Vrede. Mechelen: Bakermat.
- ✓ Depondt, L., Kog, M., & Moons J. (2001). *Een doos vol gevoelens*. Averbode: Cego Publishers NV.
- ✓ Driessen, L. (1997). *Straffen? Een boek voor ouders en andere opvoeders*. Leuven: Garant.
- ✓ Emmerechts, S. (1999). *Pesten - op school, op het werk, thuis en in relaties - Wat doen we eraan?* . Antwerpen: Standaard Uitgeverij.
- ✓ Emmerechts, S. (2001). *Pesten op school*. Antwerpen: Standaard Uitgeverij.
- ✓ Kenter, B. (2000). *Ik ga weer graag naar school. Pestgedrag de kop indrukken*. Amersfoort: CPS.
- ✓ Kooijman, A. (2009). *Kikkerbecool*. Wassenaar: Uitgeverij De Coole Kikker.
- ✓ Kooijman, A. (2014). *Opgekikkerd!* Wassenaar: Uitgeverij De Coole Kikker.
- ✓ Laevers, F., & Cuveliers, N. (2008). *Een huis vol gevoelens en axen*. Averbode: Cego Publishers NV.
- ✓ Laevers, F., Moons, J., & Maes, J. (2012). *De Emoscoop*. Averbode: Cego Publishers NV.
- ✓ Leefsleutels vzw. (2002). *Pesten stoppen stap voor stap*. Mechelen: Leefsleutels vzw.
- ✓ Limits vzw. (2003). *Beleidsplan ter preventie en bestrijding van geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op school*. Brussel: Ministerie Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs.
- ✓ Robinson, G., & Maines, B. (2003). *Een schreeuw om hulp*. Mechelen: Bakermat.
- ✓ Smets, B., & CEGO. (2008). *Hopla, voel je goed...* Averbode: Cego Publishers NV.
- ✓ Vandenbroecke, B. (2002). *De pest aan pesten - een preventieproject tegen pesten voor de tweede graad van de basisschool*. Kortrijk: Orthopedagogie van de Vormingsleergang voor sociaal en pedagogisch werk.



Brugseweg 118 | 8920 Poelkapelle | 057 48 71 18 | directie@deooievaar.info

 www.deooievaar.info |  Basisschool De Ooievaar